

Kurzusleírás (tematika)

Kurzus címe: Elméleti előadás és olvasószeminárium / „Minden-mentes” művészet - az avantgárdtól napjainkig				
Kurzus oktató(k) neve és elérhetősége: Gálosi Adrienne galosi.adrienne@pte.hu				
Kód: M-AE-201-D	Kapcsolódó tanterv (szak/szint): ESMA	A tantárgy helye a tantervben (szemeszter): 1-3.	Kredit: 5	Tanóraszám: 36 Egyéni hallgatói munkaóra: 114
Kapcsolt kódok:	Típus: (szeminárium/előadás/gyakorlat/konzultáció stb.)	Szab.vál-ként felvehető-e? nem	Szab.vál. esetén sajátos előfeltételek: -	
A kurzus kapcsolatai (előfeltételek, párhuzamosságok):				
A kurzus célja és alapelvei: A kurzus címe, jóllehet sematikus felfogott, de a modern és kortárs művészet kibontakozásában végig megfigyelhető kettős mozgás logikájára, nevezetesen kizárás és kiterjesztés dialektikájára utal. A 20. század eleji avantgárdtól indulva azt vizsgáljuk, hogy művészek és teoretikusok hogyan definiálták újra a művészetet a tagadás gesztusaival, a hagyományos anyagok, ábrázolási módok, témák, nézői és intézményi szerepek elutasításával, miközben egyidejűleg mindezeket új területekre terjesztették ki. Jelen kurzus leginkább a mű tárgyisága körül felmerülő kérdéseket tárgyalja, mások mellett olyan kulcsfogalmakra összpontosítunk mint absztrakció, autonómia, a médium specifikussága, dematerializáció és tárgyiság, monokrómia, nyom, folyamat, hely/nem-hely, ezek mentén szóba kerül a performativitás, az intézményi kritika, a részvételiség stb., mindezeket Mondrian, Greenberg, Morris, Krauss, Fried, Danto és mások szövegeinek olvasásával igyekszünk megérteni. A heti témák elméleti olvasmányokat párosítanak műalkotásokkal, elősegítve annak megértését, hogy a művészet újabb és újabb gyakorlatainak logikája hogyan bontakozik ki kizárásként és kiterjesztésként, tagadásként és újradefiniálásként. Kérdésünk, hogyan lesz a hagyományos művészetfogalomhoz képest „minden-mentes” a művészet, és cserébe hogyan épít be önmagába – bármit.				
Tanulási eredmények (fejlesztendő szakmai és általános kompetenciák):				

Tudás: Alapvető ismeretekkel rendelkezik a modern és kortárs művészetek főbb elméleteiről, alapelveiről, irányzatairól, fontosabb alkotásairól.

Képesség: Felismeri a művészetek által felvetett problémákat és reflektál azokra. Értelmezi és értékeli a különböző elméleteket, koncepciókat.

Attitűd: Kritikai és elemző módon viszonyul a művészetek történeti és kortárs alkotásaihoz.

Autonómia és felelősségvállalás: Hitelesen közvetíti szakterületének társadalmi szerepét, értékeit.

A kurzus keretében feldolgozandó témakörök, témák:

Az egyes témák heti felosztásban olvasmányokkal:

1. Tagadás, kizárás mint megalapozás

Marcel Duchamp: A teremő aktus (1957)

<http://www.intermedia.c3.hu/mszovgy1/duchamp.htm>

Tristan Tzara: Dada Kiáltvány 1918, in: Beke László (szerk.): *Dadaizmus antológia*, Bp. Balassi Kiadó, 1998. 13-18.

Marinetti: A futurizmus megalapítása és kiáltványa; Balla, Boccioni, Carrá: A futurista festők kiáltványa; Balla: A futurista festészet technikai kiáltványa; Prampolini: Bombázzuk le az akadémiákat, az utolsó békeszerető menedékeket!

In: *A futurizmus*, ford., vál., és bevezető tanulmány Szabó György, Bp., Gondolat, 1962.

Peter Bürger: *Az avantgárd elmélete*, ford. Seregi Tamás, Universitas Szeged Kiadó, 2010. 63-82.

Clement Greenberg: Avantgárd és giccs, ford. Józsa Péter és Falvay Mihály in: uő. *Művészet és kultúra*, BKF, 2013. 15-27.

Marc James Léger: The Revolution Will (Not) Be Aestheticized, in: uő. *Brave New Avant Garde*, Zero Books, 2012. 165-190.

Feladatok:

Egy hozott hétköznapi tárgyról (vagy annak fényképéről) készítsen koncepcionális indoklást, hogy miért lehet művészet ez a tárgy Duchamp szellemében.

Írjanak egy 21. századi dadaista kiáltványt. (Mit utasítana el, tenne nevetségessé, követelne egy mai radikális művészeti mozgalom?)

2. Absztrakció és realizmus útjai

Piet Mondrian: Természetes és absztrakt valóság, in: Hajdu István: *Piet Mondrian*, Bp. Corvina, 1987. 41-101.

Vaszilij Kandinszkij: *A szellemiség a művészetben*, ford. Szántó Gábor András, Bp. Corvina, 1987.

N. Gabo – A. Pevsner: Realista manifesztum, in: vál. és szerk. Bajkay Éva: *A konstruktivizmus – válogatás a mozgalom dokumentumaiból*, Bp., Gondolat, 1979. 78-81.

Wilhelm Worringer: *Absztrakció és beleérzés*, ford. Kocsiszký Éva, Gondolat, 1989. 13-44.

Hal Foster: The Return of the Real, in: uő. *The Return of the Real*, MIT Press, 1996. 127-170.

Donald B. Kuspit: Pop Art: A Reactionary realism, in: *Art Journal*, 1976, Vol. 36. No. 1. 31-38.

Feladatok:

“Szoros olvasással” hasonlítsa össze egy-egy Kandinszkij és Mondrian művet. (Hogyan igazolja a látvány eltérő felfogásaikat?)

3. Az első kiterjesztésektől - kollázs, montázs, readymade és appropriáció

Clement Greenberg: Recenzió a „Kollázs” című kiállításról, in: *Laokoón – Művészetfilozófiai folyóirat*

http://laokoon.c3.hu/dok/greenberg/07.recenzio_kollazs.pdf

Peter Bürger: A montázs, in: uő. *Az avantgárd elmélete*, ford. Seregi Tamás, Universitas Szeged Kiadó, 2010. 91-100.

Forgács Éva: Kurt Schwitters következetessége, in: uő. *Kollázs és montázs*, Corvina, 1976. 16-22.

Louis Aragon: A kollázs, ford. Bajomi Lázár Endre, Corvina, é.n. 27-32., 46-52.

Marcel Duchamp: *Az eltűnt idő mérnöke*, ford. Tésabó Júlia, Képzőművészeti Kiadó, 1991. 84-90.

Thierry de Duve: *Pictorial Nominalism – On Marcel Duchamp’s Passage from Painting to the Readymade*, Univ. of Minnesota Press, 2005.

Arthur C. Danto: *A közhely színeváltozása*, ford. Sajó Sándor, Enciklopédia Kiadó, 1996. 15-42.

Feladatok:

Dadaista fotómontázsok mint politikai kritikák bemutatása, tartalmi és formai elemzés.

4. A médium tisztasága és specifikussága

Clement Greenberg: Modernista festészet, in: *Laokoón – Művészetfilozófiai folyóirat* http://laokoon.c3.hu/dok/greenberg/12.modernista_festeszet.pdf

uő: Egy újabb Laokoón felé

http://laokoon.c3.hu/dok/greenberg/03.egy_ujabb_laokoon_fele.pdf

Feladatok:

Alkalmazza a Greenberg-féle kritériumokat műalkotások páros leírására. Az egyik választott mű essen kívül a Greenberg által tárgyalt alkotások körén. Műleírások által mutassa meg, hogy a mű mely elemei hangsúlyozzák a greenbergi minőségeket.

5. „Végső képek” - vagy első tárgyak. Monokróm, rács, szerialitás

Rosalind E. Krauss: *Rácsok*, ford. Rédey-Webb Hanna.

<https://exindex.hu/hu/nem-tema/racsok/>

Yves Klein: A monokróm kaland, in: Seregi Tamás (szerk.): *A monokróm – Művészek a monokróm festészetről*. (kéziratból)

Phyllis Tuchman: Interjú Robert Rymannel in: Seregi Tamás (szerk.): *A monokróm – Művészek a monokróm festészetről*. (kéziratból)

Feladatok:

Monokróm alkotások részletes leírása. Reinhardt, Klein és Ryman munkáinak összehasonlítása.

Hasonlítsa össze rácsszerkezetet használó alkotásokat különböző időszakokból. (pl. Mondrian, Agnes Martin, Elsworth Kelly, LeWitt, Morellet, Vera Molnar)

6. Minimalizmus és tárgysiság

Michael Fried: Művészet és tárgysiság, ford. Kiséry András, in: *Enigma*, 1995/2. 62-83.

Robert Morris: *Jegyzetek a szobrászatról*, ford. Földvári Ármin.

<https://exindex.hu/hu/person/robert-morris/>

Maurice Merleau-Ponty: *Az észlelés fenomenológiája*, ford. Sajó Sándor, Bp., L'Harmattan, 2020. 1. és 2. fejezet

Feladatok:

A teremben rendezzenek be egy szobrot, majd annak bejárásával történjen a részletes műleírás, értelmezés. (méret, anyag, térbeliség, forma, geometria, időbeliség, nézői pozíciók stb., mennyiben „teátrális” a mű stb.)

7. A kiterjesztett tér és a médium feloldása

Rosalind E. Krauss: A szobrászat kiterjesztett tere, ford. Beck András, in: *Enigma*, 1999: 20-21. 96-105.

Donald Judd: Sajátos objektumok, in: Lengyel A. – Tolvaly E. (szerk.): *Kortárs képzőművészeti szöveggyűjtemény II.*, A&E'93, 2002. 37-45.

Specific

Objects

https://monoskop.org/File:Judd_Donald_1965_2005_Specific_Objects.pdf

Leo Steinberg: A lapos képsík, Ford. Kemenesi Zsuzsanna, in: Steve Yates (szerk.): *A tér költészete*. Typotex, 2008. 225-235.

Leo Steinberg: Other Criteria, in: uő. *Other Criteria: Confrontations with Twentieth-Century Art*, (Oxford University Press. 1972.

Thierry de Duve: *Kant after Duchamp*, MIT Press. 1996.

Feladatok:

Krauss diagramjában helyezzenek el létező műalkotásokat – pl. Smithson, Serra, Matta-Clark, Nauman stb. – döntésüket indokolják.

Hipotetikus „specifikus tárgy” installáció készítése az intézmény valamely terébe. Indokolni kell az elhelyezést, a formát, hogyan kerül ki a mű, hogy se szoborrá ne váljon, se az építészet mimikriájává?

8. A kiterjesztett tér és a hely

Robert Smithson: The Sedimentation of the Mind: Earth Projects, in: *Artforum*, 1968, Sept.

<https://www.artforum.com/features/a-sedimentation-of-the-mind-earth-proposals-211045/>

Miwon Kwon: Egyik helyet a másik helyett; Megjegyzések a helyspecifikusságról, in: Kékesi Zoltán et.al (szerk.): *A gyakorlattól a diszkurzusig – kortárs művészetelméleti szöveggyűjtemény*, MKE, 2012. 105-124.

Feladatok:

Példán keresztüli rövid bemutatása, igazolása annak, hogy minden hely hordoz konfliktust, emléket, politikumot stb.

Richard Serra *Tilted Arc* művének bemutatása, értékelése.

Tanulásszervezés/folyamatszervezés sajátosságai:

A kurzus előadás és szeminárium ötvözete, melynek során az egyes témák bemutatása után az olvasmányok alapján közös szakmai beszélgetés folyik. Az órák utolsó részében az előző alkalommal tárgyalt kérdéshez kapcsolódó feladatok bemutatása történik.

A hallgatók tennivalói, feladatai:

Az első óra 2025. szeptember 11-én lesz online formában, ekkor fogjuk a kurzus részletes menetét közösen megbeszélni, valamint az olvasmányok közül a kötelezőket kiválasztani. Mindenkinek kell egyet a témák után szereplő rövid feladatokból választania, ezeket akár többen együtt is készíthetik.

A kurzus utolsó két óráján mindenkinek egyénileg kell prezentációt tartania legalább 20 percben, melynek két részből kell állnia: 1. Ismert, de az órákon addig nem szerepelt műalkotás bemutatása valamely addig tárgyalt elméleti kontextusban. 2. Saját terv, alkotás bemutatása kifejezetten valamely a kurzus során felmerült probléma és kérdéskör alapján.

A tanulás környezete:

online, tanterem, esetleg az oktatás épülete

Értékelés:

Az érdemjegy kialakítása a következők figyelembevételével történik:

1. Részvétel az órai diszkusszióban az olvasmányok ismeretében – 30%
2. Rövid órai feladat – 30%
3. Egyéni prezentáció – 40%

Teljesítendő követelmények:

lásd fenn

Értékelés módja:

lásd fenn

Az értékelés szempontjai:

Tájékozottság a kurzus anyagában, az olvasmányok kérdéseinek értő és szellemes adaptálása saját munkákra.

Az érdemjegy kiszámítása:

- 0-49% - 1
- 50-60% - 2
- 61-75% - 3
- 76-86% - 4
- 87-100% - 5

Kötelező irodalom:

lásd fenn

Ajánlott irodalom: lásd fenn
Egyéb információk:
Máshol/korábban szerzett tudás elismerése/ validációs elv: – Nem adható felmentés a kurzuson való részvétel és teljesítés alól, – Felmentés adható egyes kompetenciák megszerzése, feladatok teljesítése alól, – Más, tevékenységgel egyes feladatok kiválhatók, – Teljes felmentés adható.
Tanórán kívüli konzultációs időpontok és helyszín: egyeztetés alapján – galosi.adrienne@pte.hu